

Izvirni znanstveni članek / Original scientific article

Izkušnje partnerjev s prisotnostjo pri porodu: kvalitativna deskriptivna raziskava Partners' experiences related to their presence at childbirth: a qualitative descriptive research

Anita Bezeljak, Ana Polona Mivšek¹, Petra Petročnik^{1, *}

Ključne besede: partner; porod; prisotnost pri porodu; izkušnje; aktivna vloga

Key words: partner; childbirth; presence at birth; experiences; active role

¹ Univerza v Ljubljani, Zdravstvena fakulteta, Oddelek za babištvo, Zdravstvena pot 5, 1000 Ljubljana, Slovenija

* Korespondenčni avtor / Corresponding author: petra.petrocnik@zf.uni-lj.si

Članek je nastal na osnovi diplomskega dela Anite Bezeljak *Doživljanje poroda s strani očeta* (2018).

IZVLEČEK

Uvod: Očetje se pogosto vključujejo v porodni proces v vlogi spremljevalcev svojih partnerk ob porodu. Veliko očetov si želi biti prisotnih pri porodu svojega otroka, vendar si pogosto ne predstavljajo svoje vloge v porodni sobi. Namen raziskave je bil raziskati izkušnje partnerjev s prisotnostjo pri porodu.

Metode: Raziskava temelji na kvalitativni metodologiji. Vzorec zajema pet očetov, starih med 25 in 35 let, ki so imeli za seboj vsaj dve porodni izkušnji. Podatki so bili pridobljeni s pomočjo delno strukturiranih intervjujev in analizirani s pomočjo metode analize vsebine.

Rezultati: Za očete je bila prisotnost pri rojstvu njihovega otroka ena izmed najlepših izkušenj v njihovem življenju. Kljub temu da so jo opredelili kot stresno, je bila hkrati zanje pozitivna in polna intenzivnih občutij. Občutili so vznemirjenje, pričakovanje, strah, zaskrbljenost, srečo, veselje, olajšanje ter ponos. Nekateri očetje so bili s strani babice in ostalega zdravstvenega osebja v porodno dogajanje vključeni bolj aktivno, drugi manj.

Diskusija in zaključek: Očetje si želijo biti s strani babice in ostalega zdravstvenega osebja obravnavani spoštljivo in kot enakovreden del para, ki se mu rojeva otrok. Priložnosti nadaljnega raziskovanja se kažejo v proučevanju povezave med prisotnostjo pri porodu ter družinsko in partnersko dinamiko, pa tudi v izkušnjah babic s prisotnostjo očetov v porodnih sobah.

ABSTRACT

Introduction: Fathers are often involved in the childbirth process by accompanying their partners at childbirth. Many fathers wish to be present at the birth of their child, but they often cannot imagine what their role in the labor room would be. The purpose of the study was to look into the experiences of fathers who were present at childbirth.

Methods: The study is based on qualitative methodology. The sample consisted of five fathers, aged between 25 to 35 years, who participated at two childbirths at least. The data were obtained by partially structured interviews and analyzed with the content analysis method.

Results: Fathers reported that their presence at the childbirth of their child was one of the most beautiful experiences of their lives. However, the experience was described as stressful, but at the same time positive and full of intense emotions. They reported on experiencing feelings such as excitement, anticipation, fear, anxiety, happiness, joy, relief and pride. Some fathers were more actively involved in the childbirth process than others by the midwives and other health professionals.

Discussion and conclusion: Fathers wish to be treated respectfully and as equals in the couple who are giving childbirth by midwives and other health professionals. Opportunities for further research could be reflected in the connection of fathers' attendance at childbirth with family and partner dynamics as such. It would be also interesting to obtain the experiences of midwives at childbirth where fathers were present.

Prejeto / Received: 21. 8. 2019
Sprejeto / Accepted: 10. 2. 2020

<https://doi.org/10.14528/snr.2020.54.1.2995>

Uvod

Očetje postajajo vedno bolj vključeni v družinsko življenje, vse od prvih trenutkov nastajanja nove družine naprej (Švab, 2008; Novak, 2015). Vse pogosteje imajo aktivno vlogo tudi kot spremljevalci svojih partnerk ob porodu (Wagner, 2007). V slovenskih porodnišnicah so bili očetje prvič prisotni pri porodu v porodnišnicah konec šestdesetih let 20. stoletja (Novak, 2015). Po podatkih Perinatalnega informacijskega sistema Slovenije (PERIS) je bilo leta 2016 v slovenskih porodnišnicah pri porodu prisotnih več kot 80 % očetov (PERIS, 2018).

Veliko očetov si želi biti prisotnih pri porodu svojega otroka, a si pogosto ne predstavljajo, kakšna je njihova vloga v porodni sobi (Drglin, 2011). Bodoči očetje si želijo ustreznih, z dokazi podprtih informacij o njihovi vlogi pri porodu, o samem poteku poroda, tako fizičnem, kot čustvenem, o skrbi za novorojenčka, pa tudi o tem, kako bo rojstvo otroka vplivalo na nadaljnje življenje para (Hildingsson, et al., 2013). Bergström in sodelavci (2013), Poh in sodelavci (2013) ter Smyth in sodelavci (2015) navajajo, da si vse več očetov želi individualnih priprav na starševstvo oziroma priprav, ki bi bile namenjene samo bodočim očetom. Po izsledkih raziskav bodoči očetje v šolah za starše pridobijo premalo koristnih informacij in se na pripravah počutijo, kot da niso namenjene njim, ampak zgolj njihovim partnerkam. V Veliki Britaniji je po podatkih Kraljevega združenja babic (Royal College of Midwives [RCM]) v primerjavi s Slovenijo zavedanje o pomenu vključenosti očetov v priprave na porod veliko večje; veliko se piše o pomenu celostne obravnave družine za doseganje lepše porodne izkušnje (RCM, 2018). Sapountzi-Krepia in sodelavci (2015) ugotavljajo, kako pomembno vlogo imajo babice ter ostali zdravstveni strokovnjaki pri spoštovanju želja in potreb para v obdobju nosečnosti, priprav na starševstvo in med samim porodom. Posvetiti se morajo tudi bodočim očetom, jih opolnomočiti ter čim aktivneje vključiti v priprave na porod in v porodno dogajanje. Tako očetje dobijo občutek zaželenosti, spoštovanosti in sprejetosti (Hildingsson, et al., 2013). Abushaikha in Massah (2012) ter Johansson in sodelavci (2015) opozarjajo, da na prisotnost očetov in njihovo vključevanje v porodno dogajanje vplivajo različna kulturna prepričanja, navade, vera in okolje, v katerem par živi, spoštovati pa je treba tudi očetov odnos do partnerke, nosečnosti in poroda.

Steen in sodelavci (2012) navajajo, da si želijo biti bodoči očetje v porod aktivno vključeni in obravnavani kot enakovreden del para, ki se mu rojeva otrok; ne želijo prevzeti zgolj vloge opazovalca dogajanja. Grahek (2014) ter Johansson in sodelavci (2015) ugotavljajo, da prisotnost partnerja ugodno vpliva na celotno porodno izkušnjo in navezovanje para z novorojenčkom, partnerko pomirja in nanjo deluje pozitivno. Bohren in sodelavci (2017) ugotavljajo

tudi, da stalna prisotnost osebe, ki ji ženska zaupa, pozitivno vpliva na razplet poroda in nima nikakršnih negativnih posledic. Omenjena raziskava je pokazala, da je stalna prisotnost zelene osebe ob porodu vplivala na krajši porod pri porodnicah, spontan porod, manjše število carskih rezov in instrumentalno dokončanih porodov, manj uporabe farmakoloških sredstev za lajšanje porodne bolečine in višje ocene novorojenčkov po lestvici APGAR (lestvica, s katero ocenjujemo vitalnost novorojenčka: *Appearance* (barva), *Pulse* (pulz), *Grimace* (vzdraženost), *Activity* (mišična aktivnost), *Respiration* (dihanje)) (Bohren, et al., 2017). Steen in sodelavci (2012) navajajo, da si očetje želijo biti prisotni pri porodu predvsem zaradi partnerke, da bi ji lahko nudili potrebno oporo, in šele nato zaradi otroka. Vsekakor ne smemo zanemariti dejstva, da med porodnim dogajanjem in ob prvem stiku z novorojenčkom očetje doživljajo najrazličnejša intenzivna čustva (Poh, et al., 2013; Ledenfors & Berterö, 2016). Prvo srečanje z novorojenčkom opisujejo kot življenjsko prelomnico in nepozabno doživetje, saj jim ta stik predstavlja prvi trenutek očetovstva (Sapountzi-Krepia, et al., 2015).

Namen in cilji

Z raziskavo smo želeli ugotoviti, kakšni so bili razlogi očetov za prisotnost pri porodu, kakšne občutke so doživljali med samim porodom in rojstvom otroka ter kakšen je bil njihov odnos z babico. Osrednji cilj raziskave je bil proučiti izkušnje očetov s porodom in rojstvom njihovega otroka s pomočjo naslednjih raziskovalnih vprašanj:

- Kakšno izkušnjo s porodom so imeli bodoči očetje in ali je bila prisotnost pri porodu njihova želja?
- Kakšne občutke so občutili bodoči očetje med porodom in kakšno je bilo njihovo prvo srečanje z novorojenčkom?
- Kako bi opisali odnos z babico in ostalim zdravstvenim osebjem?
- Kateri faktorji so po njihovem mnenju vplivali na izkušnjo poroda?

Metode

V raziskavi je bila uporabljena kvalitativna metodologija, natančneje kvalitativna vsebinska raziskava, s katero smo želeli pridobiti poglobljen uvid v to, kako očetje individualno doživljajo porod in rojstvo svojega otroka.

Opis instrumenta

Podatke smo pridobili z uporabo polstrukturiranih intervjujev, ki omogoča, da med samim potekom intervjuja zastavimo dodatna podvprašanja in tako pridobimo poglobljen uvid v individualno doživljanje posameznikove situacije (King & Horrocks, 2010).

Intervju je bil razdeljen na dva dela. V prvem delu so se vprašanja nanašala na demografske podatke intervjuvancev, v drugem delu pa se je devet izhodiščnih vprašanj nanašala na izkušnjo poroda. Kakovost raziskave smo zagotovili z zvočnim posnetkom intervjuja, ki mu je sledil natančen prepis. Zvočni prepis in analiza podatkov sta bila opravljena s strani prvega avtorja in kontrolirana s strani preostalih dveh.

Opis vzorca

V raziskavi je bil uporabljen namenski vzorec, s katerim smo lahko raziskali družbeni pojav očetov, katerih izkušnja s porodom je bila pomembna za naše raziskovanje (Robinson, 2006). V raziskavo je bilo vključenih pet očetov, starih med 25 in 35 let. Očetje so izhajali iz osrednje, goriške in jugovzhodne Slovenije. Vsi so imeli doseženo šesto ali sedmo stopnjo izobrazbe. Štirje od petih očetov so se udeležili priprav na porod / starševstvo. Vključitveni kriteriji so vsebovali vključitev očetov, ki so imeli za seboj vsaj dve porodni izkušnji, pri čemer od zadnje ni minilo več kot leto in pol. Očetje so odgovarjali na vprašanja, ki so se nanašala na izkušnjo zadnjega poroda. Po navedbah Baxter in sodelavcev (2014) je namreč najbolj optimalen čas za *debriefing* oziroma pogovor o porodu med babico in žensko / parom od enega meseca po porodu do enega leta oziroma tedaj, ko je oseba pripravljena spregovoriti o samem dogodku (Baxter, et al., 2014). Eden izmed očetov je bil prisoten pri porodu v porodnišnici terciarnega nivoja, vsi ostali pa v porodnišnicah sekundarnega nivoja. Vsi otroci so se rodili vaginalno. Z intervjuji petih očetov smo dosegli nasičenost podatkov, saj smo zaznali, da se odgovori ponavljajo in nismo več prejeli novih podatkov.

Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Potencialno sodelujoče smo povabili k sodelovanju v raziskavi osebno, s pomočjo metode vzorčenja snežne kepe, ki je večkrat uporabljena metoda v kvalitativnem raziskovanju (King & Horrocks, 2010). Pridobivanje podatkov je potekalo v juniju in juliju 2018. Vsi intervjuji so bili opravljeni v domačem in poznanem okolju intervjuvancev, brez prisotnosti tretje osebe, zato so bili sproščeni, hkrati pa jih med intervjuvanjem niso motili dejavniki iz okolja (Green & Thorogood, 2004). Intervjuji so bili zvočno snemani, kar je po mnenju Greena in Thorogooda (2004) najbolj optimalno za zagotavljanje natančne analize besedila. Povprečna dolžina intervjuja je bila 30 minut. Zvočni zapisi so bili večkrat poslušani, kasneje pa je bila narejena transkripcija intervjujev. Pridobljeni podatki so bili analizirani s kvalitativno vsebinsko analizo, s pomočjo odprtega kodiranja in kategoriziranja besedila. Kljub relativno majhnemu vzorcu, ki je zajemal pet intervjujev, so bile pridobljene bogate informacije o doživljanju poroda s strani očetov. Analiza transkriptov ni bila podprta z računalniškim

programom, temveč izvedena ročno, kar je po mnenju Whiteheada (2011) izvedljivo pri manjšem številu zajetih intervjujev. Prvi avtor, ki je opravil transkripcijo intervjujev, se je z zvočnim zapisom najprej seznanil in nato identificiral vsebinske okvire, ki so bili pregledani s strani drugih dveh avtorjev. V naslednjem koraku so bile posamezne kode združene v podkategorije. Tako smo iz pojmov oziroma kategorij nižjega reda prešli v kategorije višjega reda (Kordeš & Smrdu, 2015). Sledilo je iskanje novih povezav med posameznimi izpostavljenimi koncepti. Na ta način so bile posamezne teme pomensko interpretirane, vsebina intervjujev pa je bila strukturirano povzeta v vzorce oziroma teme, ki so se pojavljale najpogosteje. Na podlagi odkritih tem je bila vsebina na koncu zopet povezana v celoto, na podlagi katere so bili narejeni zaključki.

Pred začetkom raziskovanja smo vsem udeležencem razložili namen, cilje in način raziskovanja ter se z njimi dogovorili za predvideni datum in lokacijo intervjuja. Vsem intervjuvancem je bila zagotovljena zaupnost. Hkrati so imeli vsi intervjuvanci omogočeno prostovoljno sodelovanje v raziskavi, prav tako so imeli možnost kadar koli izstopiti iz raziskave, tudi brez navedbe razloga. Pred pričetkom pridobivanja podatkov so vsi udeleženci podpisali »Soglasje udeleženca za sodelovanje v raziskavi«. Med raziskovanjem so bila upoštevana znanstvena in etična načela raziskovanja, da se je zavarovala njihova integriteta. V rezultatih so dobesedni navedki intervjuvancev prikazani s psevdonimiziranimi imeni. V raziskavi ni bilo zaznane kakršne koli osebne pristranskosti raziskovalcev. Verodostojnost podatkov smo preverjali s sprotnim prebiranjem transkriptov in analize besedil. Hkrati so imeli očetje, ki so sodelovali v raziskavi, vpogled v analizirano besedilo in niso zaznali napačnih interpretacij podanih intervjujev. Na ta način je bilo potrjeno, da so bili intervjuji ustrezno razumljeni in posledično interpretirani.

Rezultati

S pomočjo kvalitativne vsebinske analize ter odprtega kodiranja in kategoriziranja smo pridobili kategorije in kode, predstavljene v Tabeli 1. Posamezne kategorije so podrobneje opisane v spodnjem besedilu.

Doživljanje poroda

Očetje so doživljanje poroda in rojstvo svojega otroka opisali različno. Štirje od petih očetov so svojo izkušnjo opisali kot zelo pozitivno. Po njihovem mnenju so na celotno izkušnjo poroda vplivali sproščenost in povezanost para, dober odnos z osebjem v porodni sobi in sam potek poroda, ki se je odvijal brez komplikacij. Oče 1 je izpostavil, da so imeli že v primarni družini sproščen odnos do nosečnosti, poroda in se je o teh tematikah veliko pogovarjal s staršema, predvsem z očetom.

Tabela 1: *Identificirane kategorije in kode***Table 1:** *Identified categories and codes*

<i>Kategorija / Category</i>	<i>Koda / Code</i>
Doživljanje poroda	Pričakovanja vs. izkušnja poroda Boljša pripravljenost drugič kot prvič Aktivna udeležba vs. opazovalec dogajanja
Iniciativa za prisotnost pri porodu	Pomen prisotnosti pri porodu
Občutja med porodom	Pozitivna občutja Negativna občutja
Odnos z zdravstvenim osebjem	Zadovoljstvo z odnosom Profesionalnost osebja
Prvo srečanje z novorojenčkom	Najlepši trenutek v življenju Močna čustva

Vseh pet očetov je povedalo, da so bili na drugi porod bolje pripravljeni kot na prvega. Vedeli so, kaj približno lahko pričakujejo, pa tudi to, da so se na porod pripravljali bolj intenzivno. Oče 2 je povedal, da se je na porod pripravjal že s tem, ko je opazoval partnerko, kako je gnezdila, in ko sta skupaj pripravljala stvari za otroka. Oče 3 je poudaril pomen psihološke oziroma čustvene priprave na porod, ki sta jo s partnerko prejela z obiski psihoterapevke. Na ta način sta pridobila veliko novega znanja in bila v primerjavi s prvim porodom veliko bolj opolnomočena.

Trije od petih očetov so od babice dobili navodila, kje je njihovo mesto, ni pa jih bolj vključila v porodni proces. Bili so ob partnerki, jo spodbujali, po potrebi nosili vodo in jo držali za roko. Večinoma so si želeli, da bi jih babica bolj vključila v porodno dogajanje.

V porodni sobi se mi je zdel, /.../ da mi /babica/ ni ravno dala kakšnega dela. Tega vključevanja se mi zdi, da ni bilo nekaj. Tk', bolj se probaš sam vključiti. Tk' npr., če se on poheca, se še ti nazaj. Tk' z vidika komunikacije. Se nisem pa počutil nič odrinjenega. Sprejet, ne pa z neko funkcijo. (Oče 4)

Dva izmed očetov sta bila v porodno dogajanje vključena aktivno. Partnerkama sta pomagala pri menjavi položajev, pri predihavanju popadkov, tuširanju, ju masirala. Tako sta se počutila koristno, prijetno in zaželeno, predvsem pa samostojno in samozavestno.

Iniciativa za prisotnost pri porodu

Za vseh pet očetov, ki so sodelovali v raziskavi, je bila odločitev, da bodo prisotni pri porodu partnerke, povsem samoumevna. S prisotnostjo pri porodu so ji želeli nuditi fizično in čustveno podporo. Tudi tisti očetje, ki so med porodom zavzeli manj aktivno vlogo, so od partnerke dobili potrditev, da jim je njihova prisotnost veliko pomenila.

Tk' se mi je zdelo, da v nekem majhnem deležu pa lahko vseeno pomagam. Da nisem tam v breme, ampak mi je Petra pri obeh prejšnjih porodih dala vedet', da me ful rabi in da je v redu, da sem tam zraven. Tako, da je bilo tako jasno. Nisem niti razmišljal (o prisotnosti pri porodu), a ja al ne. (Oče 4)

Vsi očetje v raziskavi so povedali, da želijo biti prisotni tudi pri morebitnih nadaljnjih porodih svoje partnerke. Oče 5 je izrazil željo, da bi bili pri naslednjem porodu prisotni tudi sorojenci otroka. Oče 1 pa je izpostavil, da je s prisotnostjo pri porodu poglobil spoštovanje do ženskega telesa, ženske moči in ženske nasploh.

Moški se mora udeležiti poroda, da bo imel še večji rešpekt do žene, kot ga že ima. To je prvi pogoj. To jaz vsakemu rečem. Tudi če ne maraš krvi, tudi če padeš dol zaradi krvi, stari moj. Pejdi zraven, glej od deleč, če je treba. Ampak bodi tam, v sobi. Ker boš res dobil tak rešpekt. Žena ti bo rodila otroka in tista glava ni tako majhna, kot ko jo držiš ti v roki. (Oče 1)

Občutja med porodom

Očetje so med porodom občutili različna, vendar zelo intenzivna, tako pozitivna kot negativna občutenja. Očetje so izpostavili, da so na začetku poroda občutili vznemirjenje. Poleg vznemirjenosti je bilo v njih prisotno tudi pričakovanje. Pričakovanje, kaj vse bodo prinesle naslednje ure in kako se bodo odvijali dogodki. Oče 4 je povedal, da se je umiril z molitvijo, ko je čakal, da so partnerki posneli kardiotokogram v sprejemni ambulanti. Kljub prevladujočim pozitivnim občutenjem med porodom so vsi očetje izpostavili, da jih je bilo vsaj v enem delu poroda strah. Strah so občutili zaradi nove situacije, saj niso vedeli, kako se bodo v njej znašli. Kljub temu da je pri vseh šlo za drugo izkušnjo s porodom, so imeli občutek, da so se ponovno znašli v novi, neznani situaciji. Očetje so navedli tudi zaskrbljenost tako za partnerko kot tudi za še nerojenega otroka. Za partnerko so bili zaskrbljeni glede popadkov in moči porodne bolečine. Oče 5 je izpostavil, da je bil med porodom zelo vznemirjen, jezen in celo besen, saj ni razumel, zakaj je porodničar naredil epiziotomijo. Trije očetje so izpostavili, da so bili v skrbeh, ko se je med snemanjem kardiotokograma izgubil signal in aparat ni več zaznaval plodovih srčnih utripov.

Ko sem bil v porodni sobi z Anjo, je bilo vse novo, sploh prvič. Uno haljo dobiš, un pulz gledaš tam

(kardiotokogram). Pa vem enkrat, ko se malo premakne (pilota kardiotokografa), pa se izgubi pulz (ploda), pa potem, kaj je zdaj, kaj je narobe. Pač, ko ne veš. (Oče 2)

Ob koncu poroda so se počutili najsrečnejše v svojem življenju, obenem pa so občutili olajšanje, da je porod končan. Že med samim porodom so postajali vse bolj ponosni na svojo partnerko, predvsem ob koncu poroda, ko so videli, česa je zmožno žensko telo. Trije očetje so povedali, da ob pogledu na novorojenčka niso mogli zadrževati solz in so jokali od sreče.

Odnos z zdravstvenim osebjem

Nekateri očetje so bili v porodno dogajanje vključeni aktivneje, drugi so bili bolj opazovalci dogajanja. Večinoma so bili vsi z odnosom z babico zadovoljni. Tako babica kot ostalo zdravstveno osebje so bili do njih prijazni, ustrezljivi in sproščeni. Oče 3 in oče 1 sta še posebej izpostavila babici, ki sta se jima vtisnili v spomin. Bili sta zelo sproščeni, dostopni, zaupali sta v par in sta očeta tudi aktivno vključili v porodni proces.

So naju pustili (zdravstveno osebje) in naju ni nihče motil. Vse, kar je bilo, je bilo to, da je babica merila utrip (ploda). In dejansko je bilo res dobro, ker se pol ti pogovarjaš in pol sem jo jaz tolažil, ko je bila nekaj zmatrana, pa pol ji pomagaš, ko je šla pod tuš in ni problema, da kar koli uporabiš. In vsi so bili tako prijazni, Zmeraj, če kar koli rabiš oziroma če sem poklical, je takoj prišla /babica/. (Oče 3)

Oče 5 je izpostavil, da sam ni točno vedel, kdo je kdo in kakšno vlogo ima posamezno zdravstveno osebje. Res je, da se je porod njunega otroka odvijal izjemno hitro, na oddelku in ne v porodni sobi. Pogrešal je, da bi ga aktivneje vključili v porodno dogajanje, da se ne bi počutil tako zmedeno in da bi se mu osebje predstavilo. Tudi očeta 4 je zmotilo, da se jima babica pri nobenem od treh porodov ni predstavila.

Prvo srečanje z novorojenčkom

Vsi očetje so bili enotni, da je bilo zanje prvo srečanje z novorojenčkom najlepši trenutek v njihovem življenju, ki so ga opisali kot enkrat in nepozaben dogodek. Očetu 3 je ostal v spominu predvsem trenutek, ko so golega novorojenčka položili na njegov gol prsni koš.

Kmalu po porodu je žena krvavela in sem moral iti ven (iz porodne sobe), da so mi ga /novorojenčka/ dali. In pol sem se slekel in on je bil tudi nagec in pol, ko si koža na kožo, je to nekaj noro dobrega, noro fajn. (Oče 3)

Na pobudo babice so vsi očetje, razen očeta 5, prekinili popkovnico. To se jim je vtisnilo v spomin kot zelo močno čustveno in simbolno doživetje. Vsi očetje so povedali, da so ob rojstvu otroka občutili izredno močna čustva. Eden izmed očetov je še posebej izpostavil pomen prvega stika z novorojenčkom. Povedal je, kako pomemben je bil ta trenutek za nadaljnje navezovanje z otrokom.

Diskusija

Očetje, ki so sodelovali v raziskavi, so navedli, da je bila njihova porodna izkušnja večinoma pozitivna. Tako kot v raziskavi Johanssona in sodelavcev (2015) na Švedskem so tudi slovenski očetje povedali, da je bilo rojstvo otroka nepozabno doživetje in življenjska prelomnica. Obenem pa tudi stresna izkušnja, kljub temu da so imeli za seboj že vsaj eno izkušnjo prisotnosti pri porodu. Stres jim je predstavljalo novo, nepoznano okolje in osebje, ki ga niso poznali. Dva izmed petih očetov sta bila pri porodu aktivno udeležena, trije so bili v vlogi opazovalca dogajanja in niso bili aktivno vključeni v porodni proces. Kraljevo združenje babic v Veliki Britaniji (RCM, 2018) navaja, da se bodoči očetje v porodni sobi čutijo bolj sprejeti in spoštovani, kadar so v porodni proces vključeni aktivno. Očetje, ki niso bili deležni aktivne vključenosti v porodno dogajanje, so povedali, da so pogrešali večjo vključenost s strani babice. Tudi Steen in sodelavci (2012) ugotavljajo, da so očetje še vedno prevečkrat postavljeni v vlogo pasivnega opazovalca porodnega dogajanja, kljub temu da si želijo biti obravnavni kot enakovredni del para, ki se mu rojeva otrok.

Naša raziskava je pokazala, da so bili očetje vseeno prisotni ob partnerkah in so jim nudili čustveno podporo ter jim dajali občutek varnosti. To je skladno z ugotovitvami avtorjev Grahek (2014) ter Johansson in sodelavcev (2015), ki so poročali, da partnerjeva psihofizična prisotnost ugodno vpliva na razplet poroda. Drglin (2011) ter Abushaikha in Massah (2012) izpostavljajo, da na vključenost partnerja v ob-, med- in poporodno obdobje vplivajo številni dejavniki, kot so partnerski odnos, kulturno okolje, navade in prepričanja para. Očetje v naši raziskavi so povedali, da je bila prisotnost pri porodu njihova lastna želja in o tem, da ne bi bili zraven, sploh niso razmišljali. Slednje se ujema tudi z navedbo Drglinove (2011), ki opisuje, da je večina slovenskih očetov pri porodu prisotna na lastno željo. Johansson in sodelavci (2015) ob tem opominjajo na nasprotno: nekateri očetje pri samem porodu ne želijo biti prisotni, njihovo odločitev pa je treba spoštovati.

Med porodom so očetje občutili številne intenzivne občutke, kar je skladno s predhodnimi ugotovitvami v raziskavi Poha in sodelavcev (2013). V skrbeh so bili zaradi partnerke, kako se bo soočila z močjo porodne bolečine, in zaradi otroka, če so se na kardiotokogramu izgubili plodovi srčni utripi. Občutili so nemoč, saj niso vedeli, kako lahko pomagajo partnerki. Tako kot v raziskavi, ki sta jo opravila Ledenfors in Berterö (2016), so si očetje želeli narediti vse, da bi porodno bolečino partnerki lahko zmanjšali oziroma jo odvezli. Zaradi nove, neznane situacije in osebja so občutili tudi strah. Ob koncu poroda so očetje občutili srečo, da se je porod končal in da je s partnerko in otrokom vse v redu. Intenzivnost prvega stika z novorojenčkom ter močna čustva ob življenjski prelomnici očetov potrjujejo tudi raziskave, ki so jih opravili Sapountzi-

Krepia in sodelavci (2015) ter Ledenfors in Berterö (2016). Navezovanje z otrokom v prvih trenutkih po rojstvu je po mnenju Longwortha in Kingdona (2011) pomembna popotnica za prehod v očetovstvo.

Večinoma so bili očetje zadovoljni z babico in zdravstvenim osebjem. Izpostavili so njihovo sproščenost, prijaznost, ustrežljivost ter profesionalnost. Clemente in Prosen (2013) navajata, da so slovenski očetje v njihovi raziskavi s strani babice dobili dovolj informacij, niso pa dobili ustrezne čustvene podpore. Štirje očetje v naši raziskavi so povedali, da so od babice dobili dovolj psihofizične podpore, eden izmed očetov pa z zdravstvenim osebjem ni bil zadovoljen, saj se mu odnosi niso zdeli profesionalni, prav tako ni dobil dovolj informacij. Po mnenju Hildingssona in sodelavcev (2013) so odgovori na vprašanja in kakovost informacij za očete ključni, da se v porodni sobi počutijo sprejete. Vključenost in sprejetost očeta s strani babice in ostalega zdravstvenega osebja je izjemnega pomena za očetovo pozitivno porodno izkušnjo (Steen, et al., 2011; Johansson, et al., 2015; Longworth, et al., 2015). Johansson in sodelavci (2015) ter Kraljevo združenje babic (RCM, 2018) opozarjajo na to, kako veliko vlogo ima zdravstveno osebje v pred-, med- in obporodnem obdobju. Njihova naloga je, da očetom porod predstavijo kot nekaj naravnega, fiziološkega, da jim predstavijo sam porod, jih informirajo o pomenu njihove prisotnosti pri porodu ter jih aktivno vključijo v porodno dogajanje.

Po mnenju očetov je na njihovo doživljanje poroda najbolj vplivalo to, da so se počutili dobro pripravljene na porod. Vsi očetje so že imeli vsaj eno porodno izkušnjo, prav tako so se na ta porod bolje pripravili. Tudi po mnenju Hildingssona (2013) in Kraljevega združenja babic (RCM, 2018) je za lepšo porodno izkušnjo očeta pomembno, da dobi dovolj ustreznih informacij že med nosečnostjo. Tako se počuti bolj samozavestno ter opolnomočeno, kar posledično vpliva tudi na samo izkušnjo s porodom. Bergstrom in sodelavci (2013) ter Sapountzi-Krepia in sodelavci (2015) opozarjajo, da se morajo babice in ostalo zdravstveno osebje zavedati pomembne vloge, ki jo ima oče pri porodu. Poh in sodelavci (2013), Johansson in sodelavci (2015) ter Smyth in sodelavci (2015) poudarjajo pomen individualnih priprav za očete, kar je dobra investicija za njihove boljše porodne izkušnje.

Kljub relativno majhnemu vzorcu predpostavljamo, da so se za sodelovanje v raziskavi javili visoko motivirani posamezniki, ki se zavedajo pomena prisotnosti ob porodu za navezovanje v družini. Ker je raziskav na to temo tako v Sloveniji kot tudi v tujini malo, predstavlja kvalitativni način raziskovanja poglobljen uvid v samo situacijo ter možnost pridobitve podrobnejših informacij.

V praksi bi se lahko oblikovale podporne skupine za bodoče očete, v katerih bi se družili očetje, ki že imajo izkušnjo s porodom, z očeti, ki to izkušnjo še pričakujejo. Prav tako bi lahko med pripravami na starševstvo bodočim očetom ponudili individualna

srečanja z babico; slednje bi bile v času priprav na starševstvo lahko bolj pozorne do očetov in njihovih želja. Prav tako je pomembno izobraževanje babic in ostalega zdravstvenega osebja o pomenu očeta v porodni sobi in njegovi aktivni udeležbi pri porodnem procesu. Izsledki naše raziskave odpirajo nadaljnja vprašanja: lahko bi raziskali doživljanje žensk ali babic glede prisotnosti očetov pri porodu ali možnosti bolj aktivnega vključevanja očetov v porodno dogajanje.

Zaključek

V današnjem času so očetje v družinsko življenje vključeni veliko aktivneje kot v preteklosti. Del tega je tudi spremljanje partnerke pri porodu in rojstvu otroka. S kvalitativno vsebinsko analizo smo pridobili poglobljen uvid v to, kako očetje v Sloveniji doživljajo porod in rojstvo svojega otroka. Očetje so bili pri porodu prisotni na svojo lastno željo. Med porodom doživljajo najrazličnejša čustva, zato bi potrebovali pripravo oziroma večjo podporo za regulacijo. Očetje so navedli, da jim rojstvo otroka predstavlja najlepší trenutek v njihovem življenju, da pa si želijo boljših priprav na porod že v času nosečnosti, saj lahko le na tak način nudijo ustrezno podporo svoji partnerki. Nekateri očetje v raziskavi so bili s strani babice aktivno vključeni v porodno dogajanje, drugi so bili opazovalci dogajanja. Med porodnim procesom si želijo očetje s strani babice in ostalega zdravstvenega osebja dobiti predvsem občutek sprejetosti in zaželenosti, ki bi ga lahko pridobili z bolj aktivno vključenostjo v porodno dogajanje.

Nasprotje interesov / Conflict of interest

Avtorji izjavljajo, da ni nasprotja interesov. / The authors declare that no conflicts of interest exist.

Financiranje / Funding

Raziskava ni bila finančno podprta. / The study received no funding.

Etika raziskovanja / Ethical approval

Raziskava je bila pripravljena v skladu z načeli Helsinško-tokijske deklaracije (World Medical Association, 2013) in Kodeksa etike za babice Slovenije (2014). / Research was carried out in accordance with the Helsinki-Tokyo Declaration (World Medical Association, 2013) and the Code of Ethics for Midwives in Slovenia (2014).

Prispevek avtorjev / Author contributions

Prva avtorica je pod mentorstvom druge in tretje avtorice opravila raziskavo in idejno zasnovala prispevek. Soavtorici sta sodelovali pri metodološki zasnovi raziskave, opravili kritični pregled osnutka

ter z dopolnitvami pripomogli h končni različici prispevka. / The first author conducted the research and conceptualised the manuscript draft under the supervision of the second and third author. The second and third author participated in the methodological design of the research and carried out a critical review of the draft, and supplemented it with the final version of the paper.

Literatura

- Abushaikha, L. & Massah, R., 2012. The roles of father during childbirth: the lived experiences of Arab Syrian parents. *Health Care for Women International*, 33(2), pp. 168–181. <https://doi.org/10.1080/07399332.2011.610534> PMID: 22242656
- Baxter, J.D., McCourt, C. & Jarrett, P.M., 2014. What is current practice in offering debriefing services to postpartum women and what are the perceptions of women in accessing these services: a critical review of the literature. *Midwifery*, 30(2), pp. 194–219. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2013.12.013> PMID: 24491690
- Bergström, M., Rudman, A., Waldenström, U. & Kieler, H., 2013. Fear of childbirth in expectant fathers, subsequent childbirth experience and impact of antenatal education: subanalysis of results from a randomized controlled trial. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 92(8), pp. 967–973. <https://doi.org/10.1111/aogs.12147> PMID: 23590647
- Bohren, M.A., Hofmeyr, G.J., Sakala, C., Fukuzawa, R.K. & Cuthbert, A., 2017. Continuous support for women during childbirth. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2017(7), art. ID CD003766. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD003766.pub6> PMID: 28681500; PMCID: PMC6483123
- Clemente, N. & Prosen, M., 2013. Priprava moških na rojstvo otroka in očetovstvo. *Obzornik Zdravstvene Nege*, 47(2), pp. 194–201. Available at: <https://obzornik.zbornica-zveza.si/index.php/ObzorZdravNeg/article/view/2927> [28. 7. 2019].
- Drglin, Z., 2011. *Za zdrav začetek: šola za starše – priprava na porod in starševstvo kot del vzgoje za zdravje: teoretična izhodišča, izvedbeni in metodološki predlog*. 1. izd. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, pp. 39–41. Available at: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/za_zdrav_zacetek.pdf [28. 7. 2019].
- Grahek, P., 2014. *Očetovstvo v pozni modernosti: prakse očetovanja v zgodnjem otroštvu: magistrsko delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, pp. 10–31. Available at: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=30419> [24. 6. 2019].
- Green, J. & Thorogood, N., 2004. *Qualitative methods for health research*. London: SAGE Publications.
- Hildingsson, I., Johansson, M., Fenwick, J., Haines, H. & Rubertsson, C., 2013. Childbirth fear in expectant fathers: finding from a regional Swedish cohort study. *Midwifery*, 30(2), pp. 242–247. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2013.01.001> PMID: 23455031
- Johansson, M., Fenwick, J. & Premberg, A., 2015. A meta-synthesis of father's experiences of their partner's labour and the birth of their baby. *Midwifery*, 31(1), pp. 9–18. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2014.05.005> PMID: 24906562
- King, N. & Horrocks, C., 2010. *Interviews in qualitative research*. London: SAGE Publications.
- Kodeks etike za babice Slovenije*, 2014. Uradni list Republike Slovenije, št. 71.
- Kordeš, M. & Smrdu, M., 2015. *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. Koper: Založba Univerze na Primorskem, pp. 51–60.
- Ledenfors, A. & Berterö, C., 2016. First-time fathers' experiences of normal childbirth. *Midwifery*, 40(9), pp. 26–31. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.05.013> PMID: 27428095
- Longworth, M.K., Furber, C. & Kirk, S., 2015. A narrative review of fathers' involvement during labour and birth and their influence on decision making. *Midwifery*, 31(9), pp. 844–857. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2015.06.004> PMID: 26165171
- Longworth, H.L. & Kingdon, C.K., 2011. Fathers in the birth room: what are they expecting and experiencing: a phenomenological study. *Midwifery* 27(5), pp. 588–594. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2010.06.013> PMID: 20673600
- Novak, S., 2015. *Starševstvo in delitev družinskega dela: diplomsko delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede, pp. 3–25. Available at: http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_novak-sasa.pdf [27. 7. 2019].
- Perinatalni informacijski sistem Slovenije [PERIS], 2018. *Prisotnost očeta pri porodu po statističnih regijah, Slovenija, letno*. Available at: https://podatki.nijz.si/Selection.aspx?px_path=NIJZ%20podatkovni%20portal_1%20Zdravstveno%20stanje%20prebivalstva_03%20Porodi%20in%20rojstva&px_tableid=PIS_TB_4.px&px_language=sl&px_db=NIJZ%20podatkovni%20portal&rxid=d9527077-a453-41cd-ae6f-ae8b0bbb6e8 [20. 7. 2019].
- Poh, H.L., Koh, S.S., Seow, H.C. & He, H.G., 2013. First-time fathers' experiences and needs during pregnancy and childbirth: a descriptive qualitative study. *Midwifery*, 30(3), pp. 779–787. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2013.10.002> PMID: 24238935

Robinson, A., 2006. Phenomenology. In: E.R. Cluett & R. Bluff, eds. *Principles and practice of research in midwifery*. 2nd ed. Edinburgh: Churchill Livingstone Elsevier, pp. 187–219.

Royal College of Midwives [RCM], 2018. *Reaching out: involving fathers in maternity care*. Available at: https://www.rcm.org.uk/sites/default/files/Father%27s%20Guides%20A4_3_0.pdf [28. 7. 2019]

Sapountzi-Krepia, D., Psychogiou, M., Sakellari, E., Tsiligiri, M. & Vehvilainen-Julkunen, K., 2015. Greek fathers' experiences from their wife's/partner's labour and delivery: a qualitative approach. *International Journal of Nursing Practice*, 21(5), pp. 470–477. <https://doi.org/10.1111/ijn.12326>
PMid: 25307699

Smyth, S., Spence, D. & Murray, K., 2015. Does antenatal education prepare fathers for their role as birth partners and for parenthood. *British Journal of Midwifery*, 5(23), pp. 336–342. <https://doi.org/10.12968/bjom.2015.23.5.336>

Steen, M., Downe, S., Bamford, N. & Edozien, L., 2012. Not-patient and not-visitor: a metasynthesis fathers' encounters with pregnancy, birth and maternity care. *Midwifery*, 28(4), pp. 362–371. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2011.06.009>
PMid: 21820778

Švab, A., 2008. Novo očetovstvo v kontekstu družinskih sprememb. In: M. Ule, ed. *Novo očetovstvo v Sloveniji*. 1 izd. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede, pp. 34–36.

Wagner, M., 2007. Evolucija k žensko osredičeni obporodni skrbi. In: Z. Drglin, ed. *Rojstna mašinerija: sodobne obporodne vednosti in prakse na Slovenskem*. Koper: Univerza na Primorskem: Znanstveno-raziskovalno središče Koper: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko: Založba Annales, pp. 17–19.

Whitehead, L., 2011. Qualitative data analysis. In: S. Jirojwong, M. Johnson & A. Welch, eds. *Research methods in nursing & midwifery: pathways to evidence-based practice*. Victoria: Oxford University Press, pp. 263–284.

World Medical Association, 2013. World Medical Association Declaration of Helsinki: ethical principles for medical research involving human subjects. *Journal of American Medical Association*, 310(20), pp. 2191–2194. <https://doi.org/10.1001/jama.2013.281053>
PMid:24141714.

Citirajte kot / Cite as:

Bezeljak, A., Mivšek, A. P. & Petročnik, P., 2020. Izkušnje partnerjev s prisotnostjo pri porodu: kvalitativna deskriptivna raziskava. *Obzornik zdravstvene nege*, 54(1), 21–28. <https://doi.org/10.14528/snr.2020.54.1.2995>